

УДК 614.8

ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сезонова І.К.

Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків

Сучасні виклики, зумовлені воєнним станом в Україні, актуалізують питання забезпечення цивільної безпеки на виробничих підприємствах. В умовах постійних загроз ракетних обстрілів, диверсій, порушення логістичних ланцюгів і енергопостачання особливої ваги набуває здатність підприємств забезпечувати безпечні умови праці, зберігати виробничі потужності та життєдіяльність персоналу. Цивільна безпека на виробництві стає складовою національної безпеки та елементом стійкості критичної інфраструктури.

Цивільна безпека на виробництві – це система організаційних, технічних і правових заходів, спрямованих на захист життя та здоров'я працівників, збереження матеріальних цінностей і безперервність виробничих процесів у разі виникнення надзвичайних ситуацій. У період воєнного стану до стандартних факторів ризику (пожежі, аварії, техногенні інциденти) додаються воєнні загрози – обстріли, мінна небезпека, руйнування об'єктів інфраструктури, евакуаційні виклики.

Нормативно-правову основу цивільної безпеки становлять:

- Закон України «Про правовий режим воєнного стану»;
- Кодекс цивільного захисту України;
- Закон України «Про охорону праці»;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 444 «Про затвердження Порядку функціонування єдиної державної системи цивільного захисту»;
- галузеві інструкції з охорони праці та безпеки виробництва.

У період воєнного стану керівники підприємств зобов'язані розробити плани дій цивільного захисту, організувати навчання персоналу з питань евакуації, укриття, домедичної допомоги, а також забезпечити готовність захисних споруд (сховищ, укриттів).

Система цивільного захисту на виробництві включає:

- планування дій у надзвичайних ситуаціях — створення плану евакуації, оповіщення, резервного енергозабезпечення;
- підготовку персоналу — регулярні інструктажі, тренування з евакуації, навчання надання домедичної допомоги;
- створення системи оповіщення — встановлення сирен, оповіщувачів, мобільних додатків;
- обладнання укриттів і сховищ — облаштування підвальних приміщень, запасів води, медикаментів, засобів зв'язку;
- координацію з органами ДСНС, місцевого самоврядування, військовими адміністраціями.

На промислових підприємствах важливо забезпечити стійкість технологічних процесів: резервне електроживлення, аварійне відключення систем, дистанційне керування критичними агрегатами.

Відповідальність за організацію цивільної безпеки несе керівник підприємства. Він створює комісію з надзвичайних ситуацій, призначає відповідальних осіб за оповіщення, евакуацію, медичну допомогу, пожежну безпеку тощо. Водночас активна участь працівників у навчаннях, виконання інструкцій та збереження дисципліни визначають ефективність усієї системи. Особливе значення має інформаційна безпека: дотримання режиму секретності, недопущення поширення даних про об'єкти виробництва, що можуть бути використані противником.

У сучасних умовах підприємства впроваджують:

- автоматизовані системи моніторингу ризиків, датчики диму, температури, руху;
- системи відеоспостереження для контролю периметра;

– резервні канали зв'язку та енергопостачання (генератори, акумулятори);

– психологічну підтримку персоналу, спрямовану на зменшення стресу й паніки під час повітряних тривог чи надзвичайних подій.

Також розробляються плани безперервності діяльності (Business Continuity Plan), що визначають порядок дій для мінімізації втрат у разі зупинки виробництва.

Висновки. Цивільна безпека на виробництві в умовах воєнного стану — це не лише вимога законодавства, а й елемент стійкості економіки держави. Від ефективності організації заходів безпеки залежить збереження життя людей, матеріальних ресурсів та стабільність промислового потенціалу. Системний підхід, підготовленість персоналу, сучасні технологічні рішення та відповідальне управління дозволяють підприємствам адаптуватися до умов війни та підтримувати свою діяльність навіть у надзвичайних обставинах.

Література:

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
3. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII.
4. Постанова Кабінету Міністрів України № 444 від 09.01.2014 «Про затвердження Порядку функціонування єдиної державної системи цивільного захисту».
5. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Методичні рекомендації щодо дій населення під час воєнного стану. — Київ, 2023.